

המשפחה: פעילות לתלמידים מחוננים - סוציולוגיה

כתבו: רוחמה וילשטיין ואתי אברמוביץ -מדריכות במדעי החברה

מטרות:

מטרות קוגניטיביות:

התלמיד יבין את משמעות המושג משפחה בתחומים שונים.

התלמיד ינתח משפחות בתחומים שונים.

התלמיד יסיק מסקנות לגבי הגדרת המושג משפחה.

התלמיד ישתמש בסוגי מקורות שונים.

התלמיד יתעמת עם תפיסות קיימות לגבי מושג המשפחה.

מטרות בתחום התוכן:

התלמיד יכיר סוגי משפחות סוציולוגיות שונות.

התלמיד יבחין בין סוגי משפחות שונים.

התלמיד יקשר בין הגדרת המושג משפחה לבין הגישה הפונקציונאליסטית.

מטרות ערכיות:

התלמיד יתמודד עם שאלות אתיות הקשורות במשפחות.

מהלך השיעור:

1. דיון במליאה: איפה פוגשים משפחה? . (שאלה פתוחה, מעמיקה)
(בהצגה במליאה: לדרוש דוגמאות ממשיות לכל תחום אפשרי - מקורות מידע, טקסטים וכו')
דוגמאות: בטבע - להקות. משפחות צמחים/בע"ח.

היסטורי - גנאולוגיה.

אמנות - משפחות צבעים.

כימיה - טבלה מחזורית.

מוסיקה - כלי קשת, כלי הקשה.

קרימינולוגיה - משפחות פשע.

2. חלוקה לקבוצות: חקר קצר אך מעמיק יותר של הדוגמאות שהועלו.
שאלות למיקוד:

מה סוג הקרבה בין חברי המשפחה? או: מה המשותף לבני המשפחה?

האם יש להם עבר משותף?

האם אפשר להצטרף באופן רצוני למשפחה?

האם אפשר לעזוב אותה?

האם המילה משמשת בהקשר זה כמטאפורה או כפשוטה?

3. הרצאת מורה: הצגת תפישות סוציולוגיות של המשפחה (פונקציונליזם, הקונפליקט וכו')

4. דיון -מה המכנה המשותף של הגדרת המשפחה בכל התחומים? (מיון, מכנה משותף, הגדרה תפקודית-פונקציונאלית)

מה לא יוגדר כמשפחה?

האם זיאנר ספרותי הוא משפחה? משפחת העמים? משפחת ביי"ס?
מטאפורות של משפחה - מתי משתמשים בהן? "אחיי" בצבא.
דוגמאות שבהן משתמשים במושג משפחה ואין המשמעות משפחה ממש.
האם יש הבדל בין המושג "משפחה" בסוציולוגיה, ובין השימושים האחרים במושג?

5. החשיבות של משפחה בסוציולוגיה - כשיש בכך תרומה.

6. קריאה במליאה או בזוגות של טקסט בנושא המשפחה, לדוגמא:

סיפור קצר - "דב נמלים" של אתגר קרת
טקסט מקראי (אברהם, הגר וישמעאל, למשל, או יוסף ואחיו) או
טקסט פילוסופי (אפלטון "פוליטאה" ספר ה' עמ' 348-331 במהדורה של ליבס).

או:

ניתוח יצירות אמנות בנושא משפחה, לדוגמא:

"רומנסה משפחתית", צ'רלס ריי, 1992-1995 פיסול (היצירה מכילה עירום מלא)
"חנוכה", מוריץ אופנהיימר, 1880, תמונת שמן על בד
"דיוקן של משפחה בנוף" יעקב חריטז קייפ (Cuyp) ואלברט קייפ, 1641, תמונת שמן על בד

7. דיון במליאה: דיון ביקורתי בטקסט ודיון אישי/שיפוטי:

האם הכרחי לחיות במשפחה?

האם אתם יכולים לחשוב על מישהו שמעדיף לא להקים משפחה? מה יכולות להיות הסיבות לכך?

האם אתם יכולים לדמיין את עצמכם ללא משפחה?

מה מקומה של המשפחה בסדר העדיפויות - האם ישנם דברים בחיים שיותר חשובים ממשפחה (קריירה,

חברים...) או שהמשפחה במקום הראשון?

ייחודיות השיעור למחוננים:

רב תחומיות (מושג כפי שמתמשים בו בתחומים שונים), יצירתיות (דורש חשיבה. אין תשובות חד-משמעיות), מאתגר, שאלות פתוחות, מורכבות ומעמיקות, דורש חקר.